

FELSŐMAGYARORSZÁGI HIRLAP

POLITIKAI UJSÁG.

Megjelen minden szerdán és szombaton este
Kéziratokat vissza nem adunk.
Szerkesztőség: Wekerle-tér 502.

Felolvasó szerkesztő
Dr. Buza Barna.

Szerkesztőtárs:
Rosner Imre

Előfizetési ár: egész évre 10 korona, félévre 5 korona,
negyedévre 2 korona 50 fillér. — Egyes szám ára 10 fillér.
Kiadóhivatal: Landesmann Miksa és Társánál, Wekerle-tér 502
Hirdetéseket a jogutáncba árban közlünk.

A középosztály és a falusi élet.*)

Írta: Wiczmány Ödön.

(Három cikk.)

I.

Aktuális és szerény nézetem szerint ma már igen nagy fontosságú kérdés az, hogy van-e jogosultsága ama törekvésnek, hogy a falusi birtokos középosztály (most csak erről kívánok szólni) további pusztulásának gát vettessék? s ott, ahol már elpusztult, talpraállítsák, vagy hasonlóságával pótoltsák?

A szegénység és a szellemi proletariátus terjedésével hazánkban is erős hullámokat vert fel a kérdés és ugyszólván egy iskola kezdett lábra kapni, amely — szakítva minden tradícióval — azon kozmopolita tant hirdette: hogy »nem kell a szabad versenynek gátat vetni, aki erősebb, aki ügyesebb, azé legyen győzelem. Az államra nézve mindegy bárkié a föld, csak az adóját fizesse meg!

Ki hinné, hogy egy államban, amelyet — heterogén elemeinél fogva — csak egy eszme és ezen eszmének hű harcosai, a hazáért s annak alkotmányos szabadságáért rajongó középbirtokososztály tartottak fenn, vannak, akik a multakkal szakítani készek és magukat a szabadelvűség örve alatt sodortatják, amíg nem érezni kezdik, hogy gyöngülnek, sorvadnak és veszni kezd lábaik alól a föld, a melyből merítették erejüket, elmentálló képességüket!

Örvendtes jelenség, hogy eszmélni kezdünk. A józanabb, a bölcsőbb, s a valóban szabadelvű tényezői a hazának, hódították meg a tért. Ma már fogyni kezd azoknak a száma, akik az említett hamis elméletre esküdtek. Kezdi belátni, hogy különösen egy történeti multtal bíró államot, erős, öntudatos, független, hazafias középosztály nélkül fenntartani nem lehet.

De ki tudja: nem későn ébredünk-e? látván a pusztulás mérveit! S ha ez így tart tovább, — pedig az idők jele komoran mutat — a tűzhelyek, ahol sok századokon át a hazaszeretet lángja kiolthatatlanul lobogott, a hol a patriarchalis családi élet irigylendő egyszerűségében volt otthonos, a hol a tipikus magyar áldozatkészség és vendégszeretet otthonolt, maholnap üreseké válnak, vagy nagy részben oly kezekre jutnak, amelyeknek kevés érzékek van, a

* Örömmel közöljük a nagyérdemű cikkét, bár függetlenségi olveinkkel nem mindenben egyezik. Ép azért legközelebb megteszük rá észrevételeinket. Szerk.

multak hagyományai, a haza és a nemzet valódi igaz érdekei iránt!

A középosztály hanyatlásának szomorú következményei, mindennél mutatkoznak a közéletben is.

Az országgyűlésen éppen úgy, mint a vármegyékben és községekben.

Nem kell messze mennünk, csak a 60-as és 70-es évek vármegyéjét hasonlítsuk össze a maival.

Aki az önkormányzat híve, aki erős önkormányzati tevékenységre építi a nemzet szabadságát, a fejlődésre való képességét, erejét, biztonságát, egyszóval egész jövőjét: nem fog-e megdöbbenni azon a hanyatláson, amit ma észlelünk? Pedig ezen hanyatlás okai nem az érzelmek változásában — de a független — jómódu középosztály hiányában keresendők.

Valjon a nép körében tapasztalható nagy változások, az erkölcsi hanyatlás, a család, az otthon, a haza iránti közöny, a fényűzés, a kapzsiság (amiért tömegesen vándorol Amerikába), a mezőgazdaságban való elmaradottság: nem szintén nagy részben, a jómódu középbirtokososztály elpusztulásának következményei-e? Vezér és tanácsadó nélkül maradt a nép, s önzetlen munkás nélkül a közélet.

Mert fájdalom átmenetet nem látunk! Ki fogja a középbirtokos osztályt pótolni? Minden — hazáját szerető — gondolkodó ember megáll e kérdésnél.

Némelyek, akik különben a kérdés hazafias oldalával keveset törődnek, mintegy kárörvendve azt vetik okul: hogy a középbirtokos osztály egyoldalú, munkátlan, pazarló és fönnhéjazó, keveset törődik birtokával, rosszul gazdálkodik, keresi a könnyebb megélhetést, s ezért pusztul el.

Nem tudom a magyar ember előnyére vagy hátrányára, vagy talán könnyüverőségének igazolására szolgál-e? de tény, hogy alig van nemzet, amely egykedvűbben fogadná a szemébe szórt megróvást és gunyolódásokat.

Elődeinknek is sokat kellett elszenvedniök; pl. Petőfi mondja egyik költeményében: »Élt egy nép a Tisza táján, századokig lomhán, gyáván: stb.

Ily és hasonló megbélyegzésekkel egyesekért (akik megérdemelték) az akkori egész nemzet pélingére állított. De a gunyolódásban rejlett nem csekély igazság folytán, nem a költő lett megköveztve, hanem ösztönül szolgált ez a nemzeti öntudat kiemelkedésére és az 1848-ik évi nagy,

korszakot alkotó eseményekre és átalakulásokra.

Most is így van. Ha a felhánytorgatott vádak csak részben is igazak, fakadjanak azok bármely forrásból, ne vitassuk igazak-e vagy sem: ébresszenek azok önézretre és ragadjunk meg minden módot és alkalmat, hogy talpra álljunk.

Igaz, hogy a beteg, a sorvadó társadalom mankón jár. Az állam feladata, hogy hóna alá nyuljon, hogy ismét oszlopává váljék a hazának.

Igaz, hogy nehéz a verseny, a melyet minden vonalon meg kell vívni, ha másért nem, hát már csak azért is nehéz a középosztályra, mert a társadalmi érzékenység és a közélet követelményei, helyzetét nehezítik. De nehéz azért is, mert egy elfoglalt területre is reá kell lépnie, amelyet nem ömer, készületlenül, tájékozatlanul és anyagi eszközök nélkül. Mégis be kell állani a verseny forgatagába, a középbirtokososztály hivatása sőt rendeltetése, hogy életbe hozassék a különböző foglalkozású osztályok között az összetartozandóság érzete és a harmonia. Rajta a felelősség, hogyha lábai alól kialszik a föld, ha kezéből kiesik a vezérszál, mert tudni jó: hogy államfenntartó erő nélkül, az anyagi javak önmagukban, vezérlésre nem adnak sem jogot, sem képességet.

Amíg egyfelől be kell tehát látni a társadalomnak azt, hogy a középbirtokos osztály vezérlésétől — a haza jövőjének veszélyeztetése nélkül — lemondani nem lehet, nem szabad, de viszont a középosztálynak, a hazafias polgári erényekben és minden produktív tér megmunkálásában jó példával elől kell járnia.

Nem tartozom ugyan azok közé, akik rossz néven veszik a középosztály fiainak, hogyha az állami, esetleg vármegyei hivatalokra keresik a képesítést és alkalmazást. Hiszen ez szintén feladat: ezen a téren is szolgálatokat tenni a hazának, nemcsak helyes, de kötelesség is az állam gyeplőt kézben tartani. De ezen a téren is óvakodni kell a dilettantizmustól, mert ez aknázza alá az adminisztráció iránti bizalmat. Sőt azt is kívánatosnak tartom, hogy a nemzet fiainak nagyobb kontingense lépne a katonai pályára. A véderő ereje és biztonsága a nemzetnek.

De isten óvjon a kizárólagosságtól. Kivált nálunk, ahol a produktív terek egyikén sincs még számot tevő, oly új, polgári elem: amely a nemzeti géniusz szárnyai alatt növekedett.

Mert ha a megkezdett és eléggé

nem kárhoztatható uton haladunk, szédületes gyorsasággal fogják elérni fiaink, hogy semmi féle téren nem fogják értékesíthetni képességeiket.

Félre az álszgyennel, félre a lustasággal; félre az indokolatlan tévhitel, mintha ügyvéd vagy doktor, pap vagy hivatalnok és több eféle diplomatikus ember állana csak a közélet oly magaslatán, amelyen őt a becsülés és tisztelet nagyobb foka illeti.

A polgári hivatások, a produktív pályák bármelyike csak szakértelem, becsületesség és munkás szorgalom koronázza működését, a középosztály fiait éppen oly magasar, sőt függetlenségénél fogva még magasabb fokra fogja emelni, mint esetleg talán egy kegyelem kenyér, amit jól-rosszul betöltött hivatalában kiérdemelt.

Ezen kérdést gyakorlatilag megoldani és az életbe átvezetni a középosztály elodázhatatlan kötelessége.

Ha az előitélek ellene állanak: közszellemet kell alkotni, amely a helytelen áramlatot ledönti és életet ad a jobbnak, az üdvösebbnek, az idősebbnek.

A praktikus munkásság szerény, de államfenntartó képességében kiszámíthatatlan erőt képvisel. Ez legyen az új század varázsa, amely által növeljük hazánk erejét és biztosítsuk jövőjét!

— április 24.

Déliab. Fel-felmerül a láthatáron, s mikor már azt hisszük, hogy valóság, s mikor már kezdünk örvendezni neki, akkor eloszlik mindig, mint a buborék. Kitalálja mindenki, hogy a főispán távozása ez a család déliab. Most megint kísért a hir, — a *Pesti Napló* állítja egész határozott formában. A következőket írja róla e hó 22-én:

Röispánváltások. A zemp-lemgyei főispánosság kérdése rövid idő alatt végleges megoldásra jut, még pedig abban az irányban: amint nemrég megírtuk. *Molnár István* főispán a jól megérdemelt nyugalomba vonul s helyét gróf *Hadik Béla* fogja betölteni. Ma a képviselőház miniszteri szobájában gróf *Hadik* hosszabban értekezett *Székely Kálmán* miniszterelnökkel s ez az értekezés — mint értesülünk — a végleges megállapodásokat létrehozta.

A fővárosi magyar lapok mai számukban a P. E. nyomán ezt a hírt megerősítik. E szerint a *Hadik* gróf kinevezése befejezett tény és a hivatalos lapban nemsokára közzététetni fog.

Hát annyi sokszor megcsalt már ez a reménység, hogy akárhogy szeretnők, nem tudunk hinni benne. Más helyről is mondják ugyan, hogy igaz most

már a hír. A belügyminiszter — mint állítják — újabb megfontolás tárgyává tette a zemléni főispánság kérdését, s ennek a megfontolásnak az eredménye az, hogy a rég jelzett változás már most megtörténik, s Hadik Béla jön a főispáni székre.

Reméljük a legjobbat, — reméljük, hogy csakugyan új főispánt kapunk, s vele biztosítékot a tiszta választásra!

A két hevesi eset.

Sátoraljaújhely, 1901. április 17.

II.

A másik hevesi ügy a következőleg keletkezett és folyt le:

A jász-ladányi és váci levelek hatása alatt több megye, mint Pest, Heves stb., és több város, mint Abony, Eger stb. bizalmi nyilatkozatot küldött Kossuthnak, minnek folytán a kormány attól kezdett tartani, hogy a példát sokan követik.

Ezen aggodalom hatása alatt a kormány 1867. szept. 14-én a vármegyékhez s ezek közt Pest és Heves megyéhez is körrendeletet bocsátott ki, melynek rövid foglalatja az, hogy Kossuth Lajos azért, mert az annes-tia, a haza kapuinak megnyitása dacára a koronás királyi iránti hűség s a törvény iránti engedelmesség helyett a váci választókhoz intézett nyilatkozványában az uralkodó-ház fennállását az ország függetlenségével összeférhetetlennek állítván, megtámadta a nemzet egyik legfontosabb alaptörvényét, a practica sancti-ot, ellenszegült a nemzet akaratának, mely a koronázás ünnepélyes eseménye által csak inmut nyilatkozott, s ez által oly tőrre lépett, melyet az 1723. IX. t.-cz. a haza elleni hűtlenség bűnével bélyegez, ennél fogva Kossuthnak bizalmát megszavazni annyit tesz, mint az ő nézeteit, elveit magáévá tenni s ez által a haza iránti hűtlenség bűnrészesévé válni.

De éppen azért, mert a kormány meg van győződve, miként e tévedés nem rosszakarat kifolyása s csak a körülmények kellő megfontolásának hiányából származott, — az említett mezővárosi (városi) község irán-nyában ezáltal még minden komolyab- visszatöréstől tartózkodik, egyedül arra szorítottván, hogy az illető végző, mely a megfontolatlan bizalmi szavazatról szól, megsemmisítették.

Midőn tehát a megyei közönséget ezennel oda utasítottam, hogy a kormány ezen rendelkezésének haladéktalanul fogadatot szerezzon, egyszerű-mind kijelenti a kormány azon szilárd elhatározását: mindazokat, kik ezenül ily szemlenni indítványt emel-nének vagy pártolnának, az 1723. IX. t.-cz. erejénél fogva, a törvény sorompói elé állítani.

Ezép rendelkezésben tehát Kossuth Lajos egy rangba helyezte-tett II. Rákóczi Ferenczel, csak-hogy emez törvényben, Kossuthot rendelkezésben nevezték ki hűtelen-nek, honáruolónak.

Pestmegye válaszárol nem, ha-nem csak Hevesmegye határozata-ról kell most szólnunk, mely hangzott következőképpen:

A felolvasott miniszteri rendelet több tekintetben kellemetlenül, sőt fájdalmasan érinti Heves vármegye közönségét. Nem osztja azon véle-ményt e megye közönsége, hogy Eger városa, midőn a politikai vitakozások terére lépett, áthágha volna törvényes hatáskörének korlátait, mert az 1848. XXIV. t.-czikk a ren-dezött elsőbbségi hatóságú községeknak csak közigazgatási állását hagyja meg, a törvény további ren-deletéig, addigi állapotában, de egyébként a királyi városokról rendelkezé-XXIII. t.-cz. azokra is kiterjesztetik, s ennél fogva nem érzi magát hivatva és feljogosítva e megye közönsége arra, hogy még azon esetben is, ha

Eger városa a miniszterium által hely-telenített határozatával valóban té-vedést követett volna el, annak a miniszterium által elrendelt megse-mmisítésére segédkezett nyújtson, any-nyival kevésbé, mert a megye köz-sége el nem ismerheti a miniszte-rium azon jogát, hogy az 1790. I. t.-czikkben meghatározott bíróság mellé-zésével közigazgatási uton bírói ítelet hozhasson. De azon véleményben sincs e megye közönsége, hogy Kos-suth Lajoshoz, — kinek az 1848-iki törvények hozatala s védelme körül szerzett, soha el nem enyészethető érdemeiért minden magyar, ha való-ban az, hálával és kegyelettel tartozik — a váci választókhoz írt nyilatkozata után már többé bizalmi és hálálatot intézni nem lehetne, mert míg ama nyilatkozat incriminált pas-susa, csak egy minden agitatótól tá-vol áll, mintegy praemisssa gyanánt egyszerűen oda vetett vélemény, mely az 1723. IX. t.-czikk rovata alá, mely az evidenter semet erigetes és op-ponentestől szól, semmiképpen nem eshetik, addig a főszűl amaz iratban s az egész nyilatkozat ereje a personalis unio visszacszerződésére van fek-tette, mire minden alkotmányos és törvényes eszközökkel törekedni He-ves vármegye közönsége is köteles-ségnek tartja.

Mindezeknél fogva a megye köz-zönsége a kérdés alatt levő minisz-teri rendelkezés fogadatot nem szer-rezhet s jelen határozata fentebb előadott indokairól a belügyminisz-teriumot egy filterjesztésben tiszte-lettel értesítendő.

A folytatás? Hát az, hogy a kormány kir. biztost küldött Egerbe és általa a határozatot megsemmisítette egy szomorú emlékezetű közgyűl-ésben.

Eltökintve tehát attól, hogy eb-ben a második esetben az akkori kormány Kossuth Lajos ellen va-lóságos merényletet engedett meg magának, ami a hazafias tiltakozást és ellentállást viláhrasan pro-vokálta, tisztán áll előttünk az a tény, hogy Hevesmegye egye-nesen rámutatott, hogy a mit a kormány tesz és tenni akar, arra tör-vény fel nem jogosítja.

A két hevesi eset tehát egy a dolog lényege, mint a kormány beavatkozásának törvénytelensége miatt a mi városunk dolgainal analogiáként fel nem vehető, sőt amint kimutattuk, az ellenzéki He-vesmegye még a törvénytelen ren-deletet is kötelező erejűnek elisme-rite.

Most kétségtelen, hogy a kormányhatósági beavatkozás a vá-ros u. n. önkormányzati ügyeibe nemcsak törvényen alapszik, hanem egyenes folyamóna a az 1871. óta statuált közigazgatási rend-nek.

Hogy az adott helyzetnek elfogadása, ill. a létező rendhez való alkalmazkodás összetétele a füg-getlenségi állasponttal? azt leg-közelebb fogjuk behatóan tárgyalni.

A megkínzott örült.

Mád. 1901. ápr. 23.

Talán 4—5 évvel ezelőtt történt, hogy a fenti cím alatt egyik városi laphon tőlem egy közlemény jelent meg, melyben egy itteni szegénysorsu, szeren-ceslenn embernek szánandó helyzetét írtam le.

Az eset ugyanis az volt, hogy egy idevaló szegény munkásember meg-örült és miután közveszélyessé vált az örülési rohamában — ha jól emlé-k-szem — egy asszonyt agyon is ütött, az itteni előjáróság kötelességszerűen őrizet alá vétette, de nem rendelke-zett más hely felől, a szerencsétlen őrlütet börtönbe záratta, hol a boldog-

talán — emberségesnek legtávolabbról sem tartható — borzasztó állapotban hónapokig sanylódkodott.

Közleményemnek — a mely akkor nagy recensust keltett, mindjárt meg is volt a kíván eredménye. A belügy-miniszterium közbejárása folytán a börtönbe zárt őrlütnek tébolydába való elhelyezése iránt azonnal intézkedés történt és ezzel megmentették a szeren-ceslenn kinos helyzetéből, és talán a végelpuszulástól, sőt a tébolydában való gyógykezelés után egészsége helyre állott és ezzel több tagból álló földhöz ragadt szegénysorsu család-jának visszaadták a kenyérkeresőjét.

Egynéhány héttel ezelőtt a boldog-talan emberen ismét az őrlütesség tünetei kezdtek mutatkozni és ezek roha-mosan rövid idő alatt oly mérvíg fokozódta, hogy az előjáróság ismét csak kénytelen volt szegény őrlütet őrizet alá vettetni, illetve, mint évekkel ezelőtt, most is elzáratni.

Most tehát e szegény, szájalomra méltó, szerencsétlen ember, kit semmi büncselekmény nem terhel, és kit isten átka sújtott csupán — már hetek óta ismét itt sanylódkik a Kennan hí-res utleírásában ecsetelt, borzalmas-ságairól neveztesz szibériai zárlakhoz hasonló börtönben, melyen ablakot vágni fölszöleges luxusnak tartottak és amelynek ajtaján van csupán egy hat-hét centiméter átmérőjű nyílás és ezen át kap levegőt a boldogtalan. Még a leg-primitivebb fekvő hely sincs a börtön-ben, mely leginkább arra volna alkal-mas, hogy benne a legmegrögzöttemb gonosztevő is megpuhuljon.

Ily helyzetben van a sors által oly-nehézen sújtott szegény ember, ki őrlüt-ségében, de bizonyára kinjában is a városház felette szilárd, erős — va-lósággal várakozók hasonló falazatát kormával vajúja ki, bontogatja és abból halomszámra szedi ki a köveket.

Ez az állapot már ismét hetek óta tart, anélkül, hogy e szegény, szeren-ceslenn őrlütnek tébolydába való elhe-lyezése iránt intézkedés történt volna.

Feltesszük, hogy ez nem az illetékes felsőbb fórum jóakarátán mulik, sőt arról biztos tudomásom van, hogy já-rásunk fősztorgabirája a boldogtalan em-ber helyzetén könnyítendő — érdeké-ben minden lehető elkövet, de hiába-való minden sürgetése. Valószínűleg a tébolydában való helyszűke az, mely az intézkedés lehetőségét kislelteti.

De e körülmény a sajnálatraméltó szegény őrlüt szájalmas helyzetén — mely természetesen nap nap mellett csak rosszabbodik — mit sem segít és változtat.

A nyilvánosság utját választom tehát most is azon reményben, hogy fel-szóalásomnak, mint évekkel ezelőtt meglesz a kívánt eredménye és midőn az illetékes hatóságok és mértékadó egyéniségek figyelmét újból is felhi-vom ez ügyre — az emberszeretet ne-mében is kérem: kövessenek el mind-et a szerencsétlen, szánandó ember-nek megmentésére, borzasztó helyzetéből való sürgős felszabadítására.

Bizonny legfőbb ideje volna, hogy a tébolydák szaporításának égetően sürgős kérdése minél több napirendre kerülne! Hányszor hány oly szerencsétlen őrlüt van, kik nem találnak fölvetelt a té-bolydában.

Az állatvédő egyesületeknek manap-ság való folytonos és dicsegetes száporodása mellett önkénytelenül is az a kérdés nyomul előtérbe: vajjon nem-e volna előbbrevaló és szükségesebb »embervédő egyesületek« létesítéséről gondoskodni?^{*)}

Watterschnelder Miksa.

HIREEK.

Április hó elsejével új előf-isetés nyílt a „Felsőmagyar-oroszági Hírlap“-ra. Tisztelet-tel kérjük t. előfizetőinket, a kik

*) E szegény őrlüt sorsát ajánljuk köz-tisztelt alispánunk figyelmébe, de agyut-tal sürgetjük a vajdó közkörkái építő-zést, melyből 80 elnökhöz részére külön osztály létesítése van terben, hogy lega-lább eszentül legyen vármegyénk ily em-bertelenségől megkímélve. Szerk.

nek előf-isetése március végével lejárt, hogy a lap megrendel-ését minél előbb megújítani szí-veskedjenek, nehogy a székül-désben fennakadás történjék.

Prolog

a következő epigrammhoz.

Hogy még van manapság
Az a hű barátság
A mi volt régente:
Mutatja képmása,
Egy ecsetvonása
Csak úgy oda vevte

Bucsuemlék.

Elbucsuzni jöttem tőled,
Itt hagyom e pátriát.
Tudom hogy te emlékezni
Fogsz rám, mint én te reád.

De azért adj kis emléket!
»Pipát vagy egy könyvetem?«
Ólyat hogy emlékeztessen
Rád mindenkor engemet;

Hogy szoríthassam szívemhez
S helyetted ölelhessem!
»Arcképemet?« . . . Azt a cifra
Bundácskádat, kedvesem!

Eördög Dánel

— Új járásbíró. A király a varanói járásbíróshoz dr. Kortálcsevsky Dezső eperjesi jbr. albirót kir. járásbíróvá nevezte ki.

— Athelyezés. Danes György király-helmeczi és Komarony Kálmán mun-kaesi kir jbr. albirák saját kérelmekre kölcsönösen áthelyeztetek.

— Kinevezések. Az igazságügyi minisz-ter Diószeghy György tokaji kir. járás-bíróági telekkönyvi átalakító díjnokot a szepszvárjai kir. járásbíróshoz ir-nokká nevezte ki. — Lisszay Sándor nagyrőcei kir. járásbíróági irnokot a nagymihályi kir. bírósághoz helyezte át.

— Új segédlelkész. Harsányi István volt főiskolai akad. segédtanár, ki kül-földi tanulmányait bevégette, Fejes István helybeli ref. lelkész oldala mellé segédlelkészi minőségben alkalmazta-tatt.

— Halálozás. Eperjesy István, Gál-szécs városának hosszú időn át volt bí-rája, képviselő tesseletti tag, a gálsz-ési ev. ref. egyház volt gondnoka, ipartanonc iskolai bizottsági tag, a gálsz-ési polgári takarékpénztár igazgató-sági tagja, ipartestületi elnök, hosszas szenvedés után életének 63. évében elhunyt Gálszécsen április hó 21-én. Halála város szerete nagy részvétet keltett, temetése f. hó 23-án ment vége-ben.

— A közpénzek elhelyezése. A köz-pénzek elhelyezése dolgában igen fon-tos rendeletet küldött most Széll Kál-mán belügyminiszter a törvényhatósá-goknak. Az eddigi gyakorlat tudvale-vően az volt, hogy a törvényhatósági bizottság névszerint való szavazás ut-ján határozta el, hová helyezze el a közpénzeket? E határozatot a belügy-miniszterhez terjesztették föl jóváhagyás végett. Most a belügyminiszter a tör-vényhatóságoknak küldött leiratában meghagyja, hogy jövőre az ilyen ha-tározatokat ne is terjessék föl hozzá, mert e felügyeleti jogáról lemond. Ezen-tul tehát a közpénzek elhelyezéséért a vagyoni és erkölcsi felelősség egyedül és kizárólag az illető törvényhatósági bizottsági tagokat fogja terhelni, ami edd is ugyan, de a belügyminiszter e legújabb rendelete által még inkább kifejezésre jut.

— Műkedvelői előadás. Városunk ne-hány ur családja és az intelligens fia-talág néhány tagja, f. hó 27-én szom-baton este a városi színházban hang-verenyynyel egybekötött zartkörü mű-kedvelői előadást rendez. A meghívók mostan küldetnek szét, s a következő-kép szólnak. Meghívó. Sátoraljaújhe-lyben az 1901. évi április 27-én az árva-ház javára a városi színházban tartandó hangversenyyel egybekötött zartkörü műkedvelői előadásra. a.) A hangver-seny műsora: 1.) Múdarab zongoron előadják: Osváth Margit k. a. és Há

ner János ur. 2.) Magyar dalok, előd-
ják Erdőgyi Tihomér és Bartha László
urak. 3.) Rákóczy kesergője. Kurucz
dalok. Puvólan jászosa Tariska Dezső
ur, zongorán kíséri Szép Ilonka k. a.
4.) Szavalat, Farkas Andor úr. 5.) Az
egyetlen leány, Vigjáték I felvonásban
Személyek: Szümbalinsky földbirtokos;
Novák Gyula ur. Paula leánya: Mór-
Etelka k. a. Gomajtó Matyás földbir-
tokos: Nagy Béla ur. Agatha neje:
Tóth Ilonka k. a. Ratinsky Kázmér
földbirtokos: Kugler Lajos ur. Luiza
neje: Nyeviczkey Gabriella k. a. Ca-
milla: Borcsik Margit k. a. Pepi: So-
mogyi Sári k. a. Darzsunszky Ágost
földbirtokos: Mester Dezső ur. Marekly
Henrik földbirtokos: Szeszler Odón ur.
Boldizsár öreg szolga: Tariska Dezső
ur. Belépti díj: családjegy 5 kor. szem-
nyeljegy: 2 kor. Deák jegy: 40 fill.
Kezdete pont 7 és fél órákor. Ülőhe-
lyek kérés szerint. Jegyek előre vál-
thatók Kádár Gyula gyógyszerész ur-
nál, és este a színházi pénztárnál.

— **Bucus-tisztelek.** Antalóczy Antal
nyugalomba vonuló kir. járásbíró tisz-
teleére Varannó város és a varan-
nói járás május 4-én bucsu vacsorát
rendez, melyen a szomszédos járások-
ból is többen megjelennek, hogy tisz-
teletüknek és elismerésüknek adjanak
kifejezést a 30 évig lankadatlan ügy-
buzgalommal működött kir. járásbíró
íránt. A bucsu vacsorán való minél
szamosabb vendég megjelenését ez uton
is kéri a rendező.

— **A cselédmizeriákat** előidéző fogat-
kázások és hibák között fontus, sőt
ugy mondhatnók, egyik legelső helyet
foglálja a cselédközvetítési nyereszkedő
speculációja. Óriási visszaélések történ-
nek ezzel. Az ország több nagyobb
városában a cselédmizeriák kérdését
maguk az egyes nőügyetek akarják
megoldani olyképp, hogy cselédközveti-
tőt intézetet tartanak fenn, a melyek
a legszigorubb pártatlansággal a jelen-
kezés sorrendje szerint helyezik el az
állást kereső cselédekkel. A közvetítő
díj a pénztáré. Ez az egyik legcsosebb
eszköz a visszaélések megállítására. Ha
magaüzenet vagy egyáltalán írás a cse-
lédközvetítés, akkor már a nyereszkedési
vágy kormányozza az üzlet szabályait.
A közvetítő két oldalról szed fel pénzt
és minél gyakoribb a helyváltozás, an-
nál jövedelmesebb az üzlet. A hatósá-
gok feladata lenne, hogy a cselédkö-
zvetítést az üzleti kezeléstől felsza-
badítsák. Ma ezt társadalmi feladatnak
kellene mindentűt tekinteni és nem
üzleti vállalatnak. A nőügyetek köz-
vetítő intézetei a nyereségből a csele-
dek számára ideiglenes otthonot, cse-
lédképzőt, betegsegélyző pénztárt és
egyéb a cselédek érdekeit szolgáló
emberbaráti intézeteket állíthatnának
fel és ezzel nemcsak a cselédek helye-
zete változhat meg, de a gazdák ma-
guk is megfelelő cselédhez juthatnának.
Szegeden már rég ebben a formában
csökközik a nőügyetek a cselédközveti-
tést. Nagy-Kanisán maguk a cselédek
vetették fel a közvetítési rendezésének
kérdését és önmaguk kezdték meg öt
év előtt egy »Cseléd-otthon» szervezé-
sét, a melynek ma már néhány ezer
forint alapkéje is van. Ha a társad-
almi alakulás nem veszi fel program-
jába a cselédközvetítés rendezésének
kérdését, úgy a hatóságokra hárul a
kérdés megoldásának feladata. Nálunk
már rég időszéri lett volna a kérdé-
sél foglalkozni, de ez ideig sem a gaz-
dák, sem maguk a cselédek, sem a
hatóság nem tett egyetlen lépést sem,
henem e helyett folyton csak panaszo-
kodnak az asszonyok a cselédek ellen,
ezek meg az asszonyoktól ellen.

— **Hogyan lesz a bundából »rok»**
(Rok tótl = év.) Balog György ki-
érdemesült tolvaj, ki az országban levő
fegyintézetek nagyobb részének belső
borendezését és házszabályait már kö-
zelebbről ismeri: az elmult tél pogány
hidegében felismerte annak a régi ma-
gyar szőlősmódnak fontosságát, hogy
»mindig bunda a bunda», s Ujhelyben
való csavargása alkalmával 1901. febr.
11 én Blum Zsigmond itteni lakos elő-
szóbjából egy 90 korona értékű bun-
dát emelt el. A lopott jószágot azon-
ban, miután az oly hálás volt, hogy

dermedt tagjait kellően átmelegítette,
de mert az időjárás is enyhébb napok-
kat ígért, egy kis apró pénzre ohaj-
totta volna fölváltani. Ebbeli spekulá-
ciója azonban rövidesen csődöt mon-
dott, mert az újhelyi rendőrség rövid
uton meghundatította érdemes Balog
György urat, s átadta őt a hely-
beli törvényszéknek, mely e hó 20-án
számolt le vele zseniális kereskedelmi
kalandjait, s tekintettel a beállott ta-
vaszi enyhe időjárásra mint mentő kö-
rülményre, a bundát 2 »rok»-kal cse-
relte föl, nehogy Balog urnak nagyon
meleg legyen a törvényszéki »fogadó-
ban! —

— **Czigány és dunna.** Ez a két fogal-
om egymással oly szoros összefogás-
ban van, hogy pl. papot kántor
nélkül, kovacsot kerékgyártó nélkül,
kőművest acs nélkül, mindig befejezet-
len fogalomnak tartunk, a cigány sem
képez egy egészet dunna nélkül. Ha
valahol betöréses lopás követetik el,
s a dunnát is elviszik, a tettes csakis
a cigányok közt kereshető. Eklátáns
példát szolgáltatott eme logikai tétel
igazolására a sátoraljuhelyi kir. tszék
előtt ápril. 22-én tartott tárgyalás, hol
P. A. pálföldi lakos néhai dunnájáról
levén szó, a tettes ismét csak cigány
képeben állott a bíróság előtt. Váradi
Kalmán, dacára hogy 1900. július 20-án
vesztett meleg idő járt, mégis úgy
okoskodott, hogy a cigány dunna nél-
kül egy befejezetlen remeke a terem-
tésnek. P. A. pálföldi lakos aztajól
verte le tehát a lakatot, s ezen ma-
nipuláció oly eredményes volt, hogy
Váradi Kalmán ur kiegészíthette félben
maradt egyéniségét egy dunnával. A
kárvallott gazda azonban nem áll a
humánus érzelmei oly magas fokán,
hogy Váradi ur operációját szó nélkül
hagyta, vagy neki ahöz gratulált volna
és csendőrkésre juttatta a sokféle zsír-
nok megkent, több foglárban más is-
meretes cigányt. A törvényszék 9 hó-
napú időre pókrőce takarót rendelt Vá-
radinak a tollas ág helyett, mely ité-
letet úgy a közvádól, mint terhelt
megnyugvással vette tudomásul.

— **Csendőlet Tokajban.** F. hó 21-én
vasárnap bepálinkázott állapotban men-
tek hazafelé a koresmából Ujlalusi Mi-
hály és Asztalos György jó barátok.
Utközben valami fölött összekülönböz-
tek és Asztalos úgy vélte kiegyenlíteni
a közöttük fennforgó nézeteltérést, hogy
csizmaszárahban tartott oltókésével Uj-
falusit szíven szúrta. Allapota a kó-
rülményekhez képest kielégítő, mit
a rögtönvi orvosi segélynek köszönhet.

— **Sorozás.** A gálszécsi járás zldi
fősorozása április 20. és 22-én tartott
meg; felhivatott az I. korosztályban
341, a II. ban 308, a III. ban 232, es
magasabb korosztálybeli 7, összesen
886 hadköteles, a fősorozáson megje-
lent 136 első, 93 második és 64 harm-
adik korosztálybeli összesen 293.
Ezek közül besoroztatott 91, tehát a
megjelentek mintegy 30 százaléka.

— **Körözés.** A sátoraljuhelyi kir.
törvényszék vádtanáca lopás büntette
miatt terhelt, ismeretlen tartózkodású
Székja András elleni bűnyügyben meg-
keresi az ország összes hatóságait, hogy
Székja András terheltet saját terüle-
ten nyomonzatni s kézrekerülte esetén
őt a legközelebbi kir. ügyésznek át-
adni sziveskedjenek.

— **A kin-ja-motografja.** Nagy kinok
között a napokban végig szenedett szin-
hazai élvészt meggyőzött bennünket ar-
ról, hogy Ujhely városánál alkalmasabb
terrenum és Ujhely publikumánál hála-
datosabb médium nincs a kerékföldön.
Itt minden szédelő, svihák tévesztett
pálya, kétes existenciájú, művész, bu-
vész, csepürágó kényelmes otthon tal-
lál a körönség felültetésére és kiszak-
mányolásra. Ennek valóban gátt kel-
lene vetni Hogy a lapok is felülnek
és dieseretet előlegeznek, az nekik pri-
vát dolguk, de hogy 5—6 iskola 800
—900 gyermekkel magából bolondot
csináltasson, az már meggondolandó
dolog, különösen ha tudjuk, mily fá-
radtsággal, kellemetlenséggel és a mi fő,
mily felelősséggel és retteggel van
ily komédia egybekötve. A jövőre
nézve melegen ajánlom, hogy ezutánra

csak olyan látványossághoz vagy ko-
médiához menjenek az iskolák, melyek-
ről az iskolák kiküldöttéi előtt bemu-
tatt próbán meggyőződést szereztek,
hogy érdemes a megtekintésre. *Hát
ha ily praktikus dologból más is ta-
nalna mindnyájunk hasznára és jóvá-
sággára.*
Egy felület.

— **Az ágyra akasztotta föl magát.**
Futó János, helybeli születésű 13 éves
molnar legény. f. hó 21-én szüleinek
lakásán öngyilkosagot követett el. A
szerecsélen fia séhogy sem tudott
megbarátkozni az étellel, folytonosan
öngyilkossági eszmékkel foglalkozott.
Anyjának nem egyszer mondogta: —
Még lásd, anyám, életemet saját kezem
fogja kioltani. Már csak a jó alkalmat
várta. Legutóbb beteg jelentett s
ágyba feküdt. Vasárnap delelőtt temp-
lomba menő anyját azzal csesztette el,
hogy nézze meg őt utóljára jól, mert
mire visszajön, elpusztítja magát. S
csakugyan a szegény anya haza men-
vén, fiát ott találta ágyán csünyge,
amint a hallalál utolsó tusaját vívta.
Ez életunt legény kiemelkedett a min-
dennapi öngyilkosok sorából annyiban
hogy különös módon végezte ki ma-
gát. Elég magas ágya tetejébe szöget
vert s nadragszójával arra felhuzta ma-
gát. Az előhívott orvos már nem tu-
dott rajta segíteni.

— **Tropon** természetes, vegyileg
tisza fehérnye, mely a legjobb hüvely-
es hüvelyecskéből készül, 98 szá-
zalék fehérnyét tartalmaz, tehát 5—8
szorta táplálóbb, mint a hus és tojás.
A Tropon növeli az egészségesek test
erejét és munkaképességét, sieteti az
üdülők megerősödését, megakadályozza
a betegek elgyengülését. Kapható
minden gyógyszerárban és droguériá-
ban.

KÖZGAZDASÁG.

Tilos a magyar hirdetés Ausztriában.

A »Magyarország« április 16-iki szá-
mában olvasom a nap hírek rovatában:
»A pisek-i kerületi bíróság mint sajtó-
bírósg június 21-iki határozatával
eltitotta Steinbrenner »Gemüthlicher
Erzähler« című naptárának tovább
terjesztését, és pedig, a mint az ítélet
megokolásában határozottan kimondja,
mert a naptárban magyar gyógyszer-
szerek hirdetései is vannak.«

Ezen ítélet megokolása tehát minket,
magyarokat, nagyon is közéről érint.
Jó ezt soha el nem felejteti!
Milyen jó tanítómesterek azok az
osztrákok — s milyen rozsa tanítványok
vagyunk mi! Hiába való nekünk min-
den példaadás — rajtuk nem fog
semmi. Pedig ha mi is ugy tennénk,
mennyivel előbbre volnánk!

Sajnos, de a mi nemzeti öntudatunk
alszik. Más nemzetek a béke áldásait
serény munkára használják — mi al-
vásra. Hiába való minden költögetés,
hiába minden figyelmeztetés, még a
közéző vesztélyben sem hisz, mert az
álom olyan jól esik, csak midőn to-
rkán éri a gyilkos kezét, riad föl hosh-
szu álmából. Késületlenül találja a
vesztély, de megbirkózik vele és szo-
dákat művel. Csak hogy ez sok áldo-
zatot kíván, holott egy kis éberséggel
jávva érthették volna el ugyanazt.

Nálunk bizony még csak eszébe sem
jut senkinek, hogy az olyan naptárak
terjesztését meggátolják, melyekben
osztrák gyógyszereszek hirdetései is
vannak. Sőt ellenkezéleg — örömmel
bőngészünk a naptárak és lapokban az
osztrák hirdetéseket. A posztó nem is
jó, ha nem brünni, a cipő, ha nem kárs-
badi, a csipke, ha nem bécsi.

Az előtt a magyar hölgyek valóságos
védőangyalai voltak a magyarságnak
és ma — a legnagyobb jótévedői az
osztrák iparnak. Nem is tud örülni a
kalapnak, ha az nem Bécsből való s
lenéző mosolylyal tekint társnőjére,
hogy azé csak budapesti. No de hár-
is érte a bécsi divatváros! Minden esz-
tendőben pontosan leküldi az 3 kedves
pártfogónak a divatlapját, némelyik-
nek kettőt-hármat is.

Előzékenyen, talán pontosan is telje-
síti a magyarországi megrendelést, de

ha tudnak a magyar hölgyek, mit gon-
dol fölülük olyankor a gögös osztrák
kereskedő, fogadom soha sem lenné-
nek, egy pereig sem a »Kundschaffjai»

De nem, ez nem lehet, hogy a ma-
gyar hölgyekből dicse elődeink érnéne
a lángoló haszasetet végképp kivészett
volna, az nem lehet, hogy fölülke ne
csengjen *Kossuth Lajos szava: »ha nem
állíthatjuk fel a vámsorompókat az or-
szág határain, állítsuk fel minden ház-
nak közzében!«*

Legyünk jó tanítványok, fogadjuk
meg Kossuth szavát, kövessük az osz-
trákok példáját és ha szemünkbe ötlék
egy-egy osztrák kereskedő hirdetése,
mosolyogva térjünk napirendre fölötte.

(Szinna.)

Horodtly Gyula.

Vetőmag hamisítás Mepmlenben.

Nagymihályból vett tudósítás nyomán
lapunk 24. számában ugyanczen
cim alatt adtnk hírt arról a szomorú
felvederestről, a melynek a nagymihályi
járásban jöttek a nyomára: a *vetőmag
hamisításról*.

Egy konkrét eset hívta fel a közfi-
gyelmet arra a bűnös manipulóóra, a
melyet *Lipinszky Manó* nagymihályi
vegyeskereskedő cég a vetőmaggal
üzött. Felfedték ugyanelekor különösen
a szegény földművelő nép félretekét
orvul megtámadó kárhozasos üzelmek
egyes részeit és a fenyegető vesztélyre
felhivtak az érdeklést és hivatott körök
és hatóságok figyelmét, intézkedést,
cselekvést kérve tőlük.

Nem tudjuk, lett-e foganata feljaj-
duló szavunknak, történt-e valamely
oldalról legalább egy lépés a fenye-
gető vesztélem elfojtására, de azt az
egyet megnyugvással verssük, hogy
Lipinszky Manó bűnös üzelmének meg-
torlása már is bekövetkezik.

Most kapjuk ugyanis a tudósítást,
hogy a nagymihályi járás szolgabírája
meghozta immár *Lipinszky Manó* ellen
a marasztaló ítéletet.

Az eljárás, a helyszini ellenőrzési
szemle s a kassai m. kir. megvizsgáló
állomás szakvéleménye alapján *»bű-
nök monlja ki az ítélet Lipinszky Manó
nagymihályi bejegyzett vegyeskereskedő
vetőmagnak a hatósági ellenőrzést
meghúsított módon való forgalomba he-
lyezése által elkövetett kihágásában,
továbbá tisztaság, csiraképesség nél-
kül, de még köherével hamisított löhere-
magvaknak forgalomba hozásával elkö-
vetett kihágásában és végül*

*»arankával telített lucerna és löhere-
magvaknak termelés céljából való for-
galomba hozása által elkövetett kihá-
gásában és e három rendbeli kihágásért
összesen 90 napi elzárásra és 1200 ko-
rona pénzbüntetésre ítélt. Elrendeli az
elkövetett négy zsák lucerna és löhere-
mag megsemmisítését és kötelezi oltőt
kereskedőt az eljárás költségei visel-
lésére.*

Az ítélet rendelkezésének terjedel-
mes megokolása különösen súlyt he-
lyez arra, hogy feltétlén immézőgaz-
dasági magvaknak nagyobb szabású
árulásával foglalkozó kereskedő nem
csak, hogy nem alkalmazkodott a tör-
vény rendelkezéséhez, de ezen felül ér-
deklődést keltő, különösen Mauthner-
féle hangzatos és csábító hirdetésekkel,
a jó hiszemű gazdaközönséget magá-
hoz édesgetvén, hamisított és arankás
lucerna és löhere magvak eladásával
igyekezett megkárosítani.

Ennyit az ítéletből, mely felebbezés
folytán másodfoku elbírálás alá kerül.
Nem is foglalkozunk vele ez idő szri-
nt bővebben; csak felhívjuk az ügyre,
a vármegyei hatóságot, különösen pe-
dig a vármegyei központi választmány
és a vármegyei gazdasági egyesület
holnap összejövő igazgató választmá-
nyának meleg érdeklődését és az 1895.
XLVI. és az 1894. XII. törvényekkel
szigorú végrehajtását kérjük.

A szerkesztőség üzenetei:

J. K. Helyben. (A természet ébredése.) —
Gyöngö-Köziratok visszaküldésére nem vál-
kolunk.

Ipáros. Forduljon az ipartestülethez; ott
megmondjuk.

Kiadótulajdonos:

LANDESMANN MKSA.

☞ Könyv- és papirkereskedés ☜

Sátoraljaiújhely **Landesmann Miksa és Társa** Sátoraljaiújhely

☞ Könyvnyomda. ☜

* RAKTÁRON VANNAK: *

Ifjusági iratok

Emlék-albumok

Képeskönyvek

Imakönyvek

Levélpapírok

Írómappák

Íróasztal-készletek

Mindenmű műveket

Folyóiratokat

Meghívókat

Gyászjelentéseket

Jegyzőkönyveket

Ertesítéseket stb.

* KÉSZIT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN. *

Üzlet áthelyezés.

Van szerencsém, a nagyérdemű közönség tudomására adni, hogy

újszám . felszerelt . férfi . női és gyermek

LÁBBELI-RAKTÁRAMAT

a Schön Sándor-féle házbeli

Weinberger-féle új épületébe (Fő-utca) helyeztem át.

Mint eddig, ezentúl is csak

legjobb minőségű árut tartok raktáron.

Az árát annyira mérsékeltem, hogy

legjutányosabban lehet nálam bevásárolni.

Sátoralja-Ujhely, 1901. apr. 23.

Kiváló tisztelettel

Friedrich Mór.

Nyomatott Landesmann Miksa és Társa könyvnyomdájában Sátoraljaiújhely.

Bor eladás.

1889. évi saját terméste valódi hegyaljai

szamorodni és asszú bort

üvegenként is eladok.

Szamorodni 3 X. 20 fill. Asszú 6 X. Asszú finomabb 10 X. literenkint.

Lövy Adolf,

könyvkereskedő S.-A.-Ujhely.

Lakásváltoztatás.

Tisztelettel van szerencsém úgy a n. é. valamint a megrendelő közönségnek b. tudomására hozni, hogy lakásomat április 24-től a vármegyeháza tőzomszédságában lévő *Reichard Testőerek volt házába áttettem.*

Műhelyemet most tetemesen nagyobbitottam. és a legjobb erőket megnyertem e szakmában. Abban a kellemes helyzetben vagyok tehát, hogy nemcsak a legjobb hanem a legizlésebb és legcsinosabb munkát készíthetek.

Magam a n. é. közönségnek további b. pártfogásába ajánlva, maradtam

Sátoraljaiújhelyben, 1901. április 24.

kitünő tisztelettel

Czucker Jenő,
cipész.

Massage elhárít minden betegséget!

Kovács József, a Dianna gőzfürdő dörzsölője, ajánlja magát a nagyérdemű közönségnek, hogy úgy a dörzsölést, valamint a tyukszemvágást privát házaknál is elvállalja.